

Szíria egy évvel az Aszad-rezsim összeomlása után: a geopolitikai törésvonalak

CSICSMANN LÁSZLÓ

MKI Elemzés

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Csicsmann László

Lektorálta:

Vass Ágnes

ISSN 2063–9244

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2026.3>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

2026. február 25.

Csicsmann László, vezető kutató, MKI

SZÍRIA EGY ÉVVEL AZ ASZAD-REZSIM ÖSSZEOMLÁSA UTÁN: A GEOPOLITIKAI TÖRÉSVONALAK

ÖSSZEFOGLALÓ

A szíriai átmenet első évfordulóján az ország új elnöke, Ahmed as-Saráa jelentős nemzetközi legitimációt kapott: a nyugati államok felfüggesztették a szankciókat. Szíria gazdasága jelenleg azonban a diplomáciai sikerek ellenére is komoly nehézségekkel néz szembe, a lakosság életkörülményei nem emelkednek látványosan, miközben a fontosabb donorállamok jelentős támogatást nyújtanak. Mindez megnehezíti a több mint hatmillió menekült hazatelepítésével kapcsolatos törekvések sikerét. Az európai államokból is elindultak ugyan a szíriaiak haza, de csak igen kis számban, és a tömeges visszatéréssel nem is nagyon számolhatunk. Elsősorban a környező országokból várható a jelentősebb mértékű hazatérés. Szíriában a leginkább Izrael és Törökország rivalizálása határozza meg az átmenetet, ugyanis mindkét állam lehetőségként és egyben biztonságpolitikai veszélyként tekint rá. A globális aktorok közül elsődlegesen Washington folytat aktív külpolitikát az országban, amelynek keretében az átmenetet és a terrorizmusellenes fellépést támogatja, és – nem utolsósorban – Törökország és Izrael között is közvetít. Szíria stabilitása nemcsak a regionális biztonság szempontjából kulcsfontosságú, hanem – többek között – a menekültek hazatelepítésének a lehetőségeit is alapjaiban határozza meg.

A SZÍRIAI ÁTMENET ELSŐ ÉVE

2025. december 8-án katonai díszszemlét és ünnepi felvonulást rendeztek Damaszkuszban, megemlékezésül arra, hogy egy évvel korábban az iszlamista felkelők és a déli lázadók együttműködése két hét leforgása alatt lezárta Szíria történelmének egy több évtizedes fejezetét, az Aszad-család és a Baasz Párt egyeduralmát. Háféz al-Aszad 1971 és 2000 között kiépített rendszere az akkori lakosság 12 százalékát kitevő alavita kisebbségre, valamint a kereskedő szunnita arab középosztály támogatására épült, majd a halálakor a fia, Bassár al-Aszad örököl-

te meg, aki azt – bár módosított formában – a 2012 és 2024 között zajlott (polgár) háború alatt is fenntartotta. A végül kártyavárként összeomlott rezsim mérlege hatszázezer halott, 7,4 millió belső menekült (internally displaced person, IDP) és 6,2 millió menekült; az újjáépítés költségeit pedig 250 milliárd amerikai dollárra becsülik.¹

Az elmúlt egy esztendőben a dzsihadista harcosból szíriai államfővé lett Ahmed as-Saráa

1. elindította a politikai átmenetet,
2. megkísérelte új alapokra helyezni a gazdaságot, és ahhoz mindene-előtt
3. a gazdaság fellendítése érdekében a külső elismerést és a szankciók feloldását próbálta meg elérni (felemás sikerrel),
4. a belső és a külső menekültek hazatelepítését az új rendszer legitimitása részeként értelmezi.

A tanulmány az elején röviden számba veszi a politikai és a gazdasági kérdéseket, de részletesen a geopolitikai törésvonalakkal foglalkozik.

1. A politikai átmenet

A politikai átmenet során történt változások jelentősen eltérnek a korábbi iraki és afganisztáni tapasztalatoktól, hiszen Szíria esetében a helyiek vezette politikai átalakulásról beszélhetünk. A Hajat Tahrír as-Sám (HTS) párt, amely már hosszabb ideje az ellenőrzése alatt tartotta Idlib kormányzóságot, a politikai és a polgári ügyek intézésére 2017-ben egy nemzeti megmentési kormányt (Syrian Salvation Government, SSG) állított fel. 2024 decemberében az SSG ötödik miniszterelnöke, Muhammed al-Basír vette át a szíriai ügyvivő kormány (Syrian Caretaker Government, SCG) irányítását, hogy kijelölje az átmeneti időszak főbb lépéseit. 2025 januárjában Ahmed as-Saráa, egy korábbi dzsihadista harcos lett Szíria elnöke, aki februárban nemzeti párbeszédet hirdetett – azt azonban sokan bírálták, mert elsietettnek és kevésbé reprezentatívnak tartották. Március 13-án viszont már meg is született az ún. alkotmányos deklaráció, vagyis az öt esztendőre szóló átmeneti törvény, amely eltörölte a miniszterelnöki posztot, és erős elnöki rendszert vezetett be.

¹ Heba Gawayed, „Refugees Return to Syria: Challenges and Uncertainties”, *Arab Center Washington DC*, 2025. augusztus 1., <https://arabcenterdc.org/resource/refugees-return-to-syria-challenges-and-uncertainties/>.

A szíriai ideiglenes „alkotmány” ellen elsősorban a helyi etnikai és vallási kisebbségek szólaltak fel, mert az nem ismeri el egyértelműen a kisebbségek létezését, és ennyiben a baaszista rezsim továbbéléseként értelmezhető. Az északi kurd területeken annak ellenére is tüntetések zajlottak, hogy a Szíriai Demokratikus Erők (Syrian Democratic Forces, SDF) képviselői napokkal korábban megállapodtak az elnökkel az SDF-nek a szíriai állami intézményekbe való integrálódásáról, mivel az átmeneti alkotmány nem számol a föderalizmussal. Délen az egyik drúz csoport vezetője, a venezuelai születésű Hikmát al-Hidzsri a dokumentumot illogikusnak, ésszerűtlennek, Ahmed as-Saráa kormányát pedig extremistának, szélsőségesnek nevezte.

Az alkotmányos deklaráció értelmében az SCG 2025. március 29-én átadta a hatalmat a szíriai átmeneti kormánynak (Syrian Transitional Government, SGT), amelynek az élére Ahmed as-Saráa elnökként került. Október 5-én parlamenti választásokat tartottak, mivel azonban a 210 fős parlament 140 tagját egy hatezer fős elektori kollégium közvetetten választotta ki, a további hetvenet pedig az elnök maga jelölte, az valójában nem felel meg a demokratikus alapelveknek.²

Ahmed as-Saráa kinevezési gyakorlatával szemben számos kritika merül fel. Azt is a szemére vetik, hogy a kisebbségek általában alulreprezentáltak mind a politikai intézményekben, mind a fegyveres erőkből, miközben a Szíriában harcoló külföldiek magas katonai pozíciókat kapnak.³ Az sem marad szó nélkül, hogy nem elég erőteljesen lép fel a kisebbségek (alaviták és drúzok) elleni atrocitások elkövetőivel szemben. A biztonsági helyzet sem javult jelentős mértékben: egy év leforgása alatt még mindig 3-4 ezer ember veszítette életét, többnyire az alaviták közül – e téren külön is meg kell említeni a 2025. márciusi mészárlást, amelynek 1200 áldozata volt.

A (polgár)háború több mint egy évtizede alatt problémaként jelent meg az elsősorban a globális dzsihadista szervezetek – az al-Káida és az Iszlám Állam – által elterjesztett szektarianizmus is, amely kifejezetten ellentétes a sokszínű szíriai állam alapvetésével. Ez az ideológia elsősorban a síita alaviták és a szunnita csoportok közötti feszültségeket éllezte ki, de hátrányos a keresztény közössé-

2 Ali Hamdan, „The Center Beckons: Performance, Autonomy, and the »Postwar« State in Syria”, *POMEPS Studies*, 57. szám (2025): 10–15., https://pomeps.org/wp-content/uploads/2025/12/POMEPS_Studies_57_Final-rev.pdf.

3 Mohammed Hassan, „Building Syria’s New Army: Future Plans and the Challenges ahead”, *Middle East Institute*, 2025. június 12., <https://www.mei.edu/publications/building-syrias-new-army-future-plans-and-challenges-ahead>.

gek szempontjából is. Az, hogy Szíriában ma is több tucat paramilitáris szervezet működik, és a többségük nem áll az elnök kontrollja alatt, részben magyarázza az alaviták elleni márciusi célzott támadásokat.

Az Arab Barometer 2025. december 5-én közzétett közvélemény-kutatási adatai szerint a megkérdezettek 81 százaléka megbízik Ahmed as-Saraában, 67 százaléuk úgy látja, hogy a kormányzat reagál a lakosság igényeire, 73 százaléuk szerint pedig a szólásszabadság is érvényesül az országban.⁴

2. Gazdasági újjáépítés

A gazdasági újjáépítés terén jóval nehezebb a helyzet. Szíria az Aszad-rezsim utolsó éveiben egy háborús gazdasággá alakult, amely a Captagon nevű, nagyon durva és veszélyes hatású dizájnernedrognak a néhány hadúr által felügyelt gyártására és kereskedelmére épült. A vonatkozó szakirodalom szerint Saráa elnök az ún. iszlám neoliberalizmus gazdasági modelljét valósítja meg az országban, amelynek részeként szabad piacgazdaságot hirdet, és megindította a privatizációt is. Szíria korábbi súlyos helyzetét jól mutatja, hogy 2024-re a GDP-je a 2011-es értéknek a 35 százalékára esett vissza, a közszférában foglalkoztatottak reálértéken számított jövedelme pedig 75 százalékkal esett vissza.⁵ Az ENSZ 2025-ös jelentése szerint az országban 16,5 millió embernek az alapvető szükségletei sincsenek kielégítve, és ezt a helyzetet még inkább nehezíti az az egyébként pozitív tény, hogy egy év alatt 1,9 millió belső menekült tért haza, a szomszédos államokból pedig 1,1 millióan, akiknek ugyanazokkal a kihívásokkal kell szembenézniük, mint az otthon maradt lakosságnak.⁶

Ahmed as-Saráa 2025 februárjában, Katar pénzügyi segítségével, a közalkalmazottak fizetését négyszeresére emelte, ugyanakkor megszüntette a kenyér állami dotációját, s ezzel az alapvető élelmiszer ára rögtön a tízszeresére ugrott.⁷ A szíriai gazdaság előtt álló egyik legnagyobb teher az Aszad-évtizedek alatt felhalmozott államadósságnak a visszafizetése volt. A Világbank felé fennállt szíriai tartozást (15,5 milliárd dollár) Katar és Szaúd-Arábia közösen egyenlítette ki, s

4 Salma al-Shami és Michael Robbins, „What Syrian Want?”, *Foreign Affairs*, 2025. december 5., <https://www.foreignaffairs.com/syria/what-syrians-want>.

5 Joseph Daher és Zaki Mehchy, „Syria’s Economic Transition: From Kleptocracy to Islamic Neoliberalism in a War-Torn Economy”, *PeaceRep*, 2025. február, <https://peacerep.org/wp-content/uploads/2025/02/Syrias-Economic-Transition-From-Kleptocracy-to-Islamic-Neoliberalism-in-a-War-Torn-Economy-DIGITAL.pdf>.

6 „Syrian Arab Republic”, *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, 2025, <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic>.

7 Daher és Mehchy, „Syria’s Economic Transition”, 5–6.

ezzel anyagilag finanszírozták a közalkalmazottak béremelését, és megnyitották az utat Damaszkusz újabb hitelfelvétele előtt.⁸ Ahhoz azonban arra is szükség volt, hogy az Amerikai Egyesült Államok felfüggeszse az ún. Ceasar Act által bevezetett elsődleges és másodlagos szankciókat (lásd később).

A gazdasági problémák azonban összességében még mindig nagyon súlyosak, amit jól jeleznek az említett Arab Barometer által közzétett közvélemény-kutatási adatok is, amelyek szerint 2025 végén a lakosság mindössze 17 százaléka látta pozitívnak az ország gazdasági teljesítményét, és 56 százalékuk az alapvető szükségleteit sem tudta kielégíteni.⁹ A gazdasági helyzet különösen fontos a menekültek későbbiekben tárgyalandó visszatelepítésének a kérdésével összefüggésben is.

Szíria ma javarészt a nemzetközi donorok tevékenységének köszönhetően működik: közülük Törökország áll az élen, a támogatások 22 százalékával, azt követi az Európai Bizottság (18,3%) és Katar (9,6%); rajtuk kívül e téren Szaúd-Arábia és Kanada is számottevő szerepet játszik. Emellett fontos megemlíteni, hogy az új szíriai kormány célja a külföldi működőtőke-befektetéseknek (Foreign Direct Investment, FDI) az országba vonzása is, azonban annak az előfeltétele a politikai stabilitás. Az FDI vonatkozásában is leginkább az Öböl Menti Együttműködési Tanács (Gulf Cooperation Council, GCC) államaira tud számítani, és annak a ténynek, hogy Irán pozíciói jelentős mértékben meggyengültek, Szíria szempontjából kedvező a hatása. Szaúd-Arábia 2025 júliusában arról állapodott meg a damaszkuszi kormánnyal, hogy hatmilliárd dollár értékben hajt végre infrastrukturális fejlesztéseket az országban.¹⁰ Ha azonban Szíria ismét ütközőállammá válna, az nem igazán kedvezne a befektetéseknek.

GEOPOLITIKAI TÖRÉSVONALAK AZ ASZAD UTÁNI SZÍRIÁBAN

A szíriai (polgár)háború elhúzódásában jelentős szerepet játszottak a regionális és a globális hatalmak is, mivel egyiküknek sem fűződött különösebb érdeke ahhoz, hogy a közel-keleti térség egyik legsúlyosabb konfliktusa véget érjen; viszont 2024 decemberére a többségük számára – Irán kivételével – már nem volt fontos a fenntartása. Aszad két legfőbb külső támogatója Irán és Oroszország volt. Teherán az elmúlt másfél évtizedben 30-50 milliárd amerikai dollárt

8 Erin A. Snider, „Financing Transition: Aid and the Challenge of Inclusive Economic Recovery in Syria”, *POMEPS Studies*, 57. szám (2025): 78–88.

9 Al-Shami és Robbins, „What Syrian Want?”.

10 Snider, „Financing Transition”, 79.

költött el – elsősorban katonai eszközök formájában – az Aszad-rezsim fennmaradása érdekében.¹¹ Ahmed as-Saráa győzelmét, valamint Izraelnek a Hezbollah ellen 2024 őszén végrehajtott katonai akcióját követően azonban a damaszkuszi befolyása jelentősen lecsökkent, és bár korábban Szíria jelentette a fő szárazföldi összeköttetést Teherán és a libanoni szervezet között, az is megszakadt. Irán szempontjából tehát az lenne előnyös, ha a szektáriánus konfliktusok következtében az új szíriai rezsim destabilizálódna. Ehhez a síita alavita közösséget tartja a fő szövetségeseinek – akárcsak az Aszad-rezsim évtizedeiben –, de bizonyos félkatonai csoportok támogatása sem zárható ki részéről. Mivel Teherán Izrael-ellenes politikájában stratégiai fontossággal bír Szíria, az ottani normalizáció az iráni ideológiát is negatívan érintené. Egyes vélemények szerint ezért Moszkván keresztül próbál kapcsolatot létesíteni az új damaszkuszi rezsimmel – ám ennek az eredménye egyelőre nem látszik. Saráa 2025 szeptemberében azt nyilatkozta a szíriai–iráni viszonyról, hogy míg a nyugati államokkal és Oroszországgal kiegyensúlyozottak a kapcsolatok, addig „Iránnal a sebek mélyebbek, de nem mondjuk azt, hogy állandó törés lesz köztünk és az irániak között”.¹² Teherán pozitívan reagált a szíriai elnök nyilatkozatára, és a külügyminisztérium jelezte, hogy készen áll a kapcsolatok felvételére – ami a mai napig nem történt meg.

Irán pozíciói meggyengülésével két állam vált a szíriai politikai átmenet szempontjából regionális kulcs hatalomnak: Izrael és Törökország. Izrael a 2023. október 7-ei vérengzést követő eskaláció óta hétfrontos háborút vív a Közel-Keleten, amelyet nem pusztán önvédelemként definiál, hanem egy olyan lehetőségként is, amelynek a kihasználásával a saját számára kedvezően formálhatja a regionális rendet. Az Irán elleni 2025. júniusi 12 napos háború célja sem kizárólag a nukleáris program megakadályozása volt, hanem egy ottani rezsimváltás is – amit egyelőre nem tudott megvalósítani. Szíria stratégiai jelentőségű Izrael biztonsága tekintetében, hiszen Damaszkusz a Golán-fennsíktól látótávolságban található. Izrael ezért pozitív változásnak éli meg, hogy az Irán befolyása alatt állt Aszad-rezsim megbukott, ugyanakkor negatívnak, hogy egy olyan globális dzsihadista harcos vette át a hatalmat, akinek a fejére az Egyesült Államok korábban vérdíjat tűzött ki.

11 Iliya Jazaeri és Kian Sharifi, „One Year after Assad’s Fall: Iran’s Strategic Collapse in Syria”, *Radio Free Europe*, 2025. december 8., <https://www.rferl.org/a/iran-syria-anniversary-assad-fall-sharaa-hts/33616352.html>.

12 „Iran Is »Ready to Reciprocate« if Syria Sees Ties as Beneficial”, *Syrian Arab News Agency*, 2025. szeptember 17., <https://sana.sy/en/politics/2268040/>.

Izrael már 2025. december folyamán megkezdte a védelme szempontjából kulcsfontosságú térségek megszállását Szíriában: előbb a stratégiai fekvésű Hermon-hegyet („az állam szemét”) – s ezzel semmisnek tekintette a csapatai szétválasztásáról (átcsoportosításáról) szóló 1974-es izraeli–szíriai megállapodást –, majd a Golán-fennsík újabb területeit. Tel-Aviv természetes szövetségest lát a drúz lakosságban, különösen az Ahmed as-Saráával kritikus Hikmát al-Hidzsriben, aki nem egy alkalommal izraeli katonai segítséget kért a szíriai kisebbségek védelme érdekében. Az izraeli drúzok, akik jelentős szerepet töltenek be az izraeli hadseregben, szoros kapcsolatokat ápolnak a szíriai társaikkal. Benjamin Netanjahu miniszterelnök és a védelmi miniszter, Israel Katz több alkalommal is arról beszélt, hogy a zsidó állam megvédi a drúz kisebbséget a szunnita iszlamista kormányerőktől.¹³ Izrael célja egy pufferzóna létrehozása a határa mentén, valamint a dél-szíriai területek demilitarizálása. Tel-Avivnak a 2025 júliusában Szuvejdában történtek következtében – amikor is Ahmed as-Saráa katonai csoportjai összeütköztek a drúzzokkal, akik emiatt izraeli segítséget kértek – sikerült elérnie, hogy a kormányerők a nehézfegyvereket visszavonják a déli területekről.¹⁴

Donald Trump amerikai elnök mindkét alkalommal, amikor találkozott a szíriai kollégájával, arra kérte őt, hogy a feszültségek ellenére normalizálja az Izraelhez fűződő kapcsolatot – azaz azt tulajdonképpen a Szíriát sújtó szankciós csomag, az ún. Ceasar Act 180 napos felfüggesztésének az előfeltételéül szabta. A májusi rijádi találkozót követően Szíria és Izrael között megindultak a titkos egyeztetések, azonban azok a zsidó állam katonai akciói – például a suzejdai események – miatt nem tudtak haladni. Legutóbb novemberben, a Fehér Házban jött elő témaként Szíria és Izrael viszonya: Saráa elnök az ország területi integritásának a tiszteletben tartását és a zsidó államnak a 2024. december 8-ai határok mögé történő visszavonulását követelte. Saráa a decemberi Dohai Fórumon adott interjújában kijelentette, hogy az elnöksége egy éve alatt szíriai területről egyetlen támadás sem érte Izraelt, a zsidó állam viszont a konfliktusokat rögzítő ún. ACLED adatbázisból származó feljegyzések alapján 600 (!) alkalommal sértette meg hazája területi szuverenitását.¹⁵ Saráa úgy vélte, hogy Izrael „szel-

13 „Restoring Security in Post-Assad Syria: Lessons from the Coast and Suweida”, *International Crisis Group*, 2025. november 26., <https://www.crisisgroup.org/sites/default/files/2025-11/253-syria-post-assad.pdf>.

14 Armenak Tokmajyan, „Israel’s Ring of Buffer Zones”, *Carnegie Endowment for International Peace*, 2025. december 4., <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2025/12/israels-ring-of-buffer-zones?lang=en>.

15 „Israel Attacked Syria more than 600 Times over the Past Year, *Al Jazeera*, 2025. december 9., <https://www.aljazeera.com/news/2025/12/9/israel-attacked-syria-more-than-600-times-over-the-past-year>.

lemekkel harcol” Szíriában, és az otthoni konfliktusait kísérli meg exportálni.¹⁶

Nem valószínű, hogy a jelenlegi körülmények közepette Szíria is csatlakozna az Ábrahám-egyezményekhez, ugyanakkor ha Trump húszpontos gázai béketervének az implementálása jól halad, akkor – kitartó amerikai diplomáciai közvetítés esetén – egy Izraellel kötendő biztonsági megállapodásra lehet esély.

Szíriában a másik jelentős regionális szereplő Törökország, amely a tágabb Kelet-Mediterráneum és a Mavi Vatan [Kék haza] címet viselő tengeri doktrínája szempontjából tekint az eseményekre. Míg Izraelt számos kritika éri a szíriai katonai beavatkozás miatt, addig Törökország már 2016 óta tartja a csapataival megszállás alatt az ország északi területeit. A török katonák távozásának a kérdését az Aszad-rezsim számtalan alkalommal felvetette, de nem járt eredménnyel. Sőt, Ahmed as-Saráa és a HTS legfőbb katonai és pénzügyi támogatója éppen Törökország volt. Egyes vélemények szerint Ankara győzte meg Moszkvát és Teheránt is a dohai találkozón, hogy ne avatkozzanak be katonailag az Aszad-rezsim védelmében.¹⁷

Törökország számára kulcsfontosságú a határbiztonság kérdése és az országban élő szíriai menekültek fokozatos hazatelepítése, s e két téma dominálta az elmúlt időszak választási eseményeit is. Ehhez politikailag stabil Szíriára és az ottani életfeltételek javulására van szükség. Ankara különös hangsúlyt fektet a kurdkérdésre, és ellenzi a déli szomszédja esetleges föderális alapon való átalakítását, amely – az iraki modellhez hasonlóan – autonómiát biztosítana a kurdoknak. Törökország veszélynek tartotta, hogy a katonailag a Szíriai Demokratikus Erők (SDF) ellenőrzése alatt álló Észak- és Kelet-Szíria Demokratikus Autonóm Adminisztrációja (Democratic Autonomous Administration of North and East Syria, DAANES) izraeli befolyás alá kerülhet. Részben ez motiválta 2024 végén az ún. kurd békefolyamat elindítását, amelynek keretében az ankarai kormány párbeszédet kezdett a török Kurdisztáni Munkáspárt (Partiya Karkerên Kurdistan, PKK) börtönben lévő vezetőjével, Abdullah Öcalannal. A DAANES politikai berendezkedése ugyanis kimondottan az Öcalan-féle demokratikus konföderalizmus elképzelésére épült.

16 „Syria Interim President Accuses Israel of »Ghosts« and Exporting Crises”, *The Guardian*, 2025. december 6., <https://www.theguardian.com/world/2025/dec/06/syria-interim-president-accuses-israel-fighting-ghosts-gaza>.

17 Çağatay Cebe, „Turkey–Syria Relations: The Outcome of Long-Term Cooperation”, *Italian Institute for International Political Studies*, 2025. október 3., <https://www.ispionline.it/en/publication/turkey-syria-relations-the-outcome-of-long-term-cooperation-218440>.

Recep Tayyip Erdoğan számára fontos volt, hogy az SDF beolvadjon a szíriai hadseregbe – amiről 2025 márciusában megállapodás is született. E folyamat kulcseleme, hogy Törökország szoros egyeztetéseket folytat az amerikai Központi Parancsnoksággal (Central Command, CENTCOM), és ez az együttműködés kiterjed a terrorizmusellenes harcra is, különös tekintettel az Iszlám Állam (Islamic State of Iraq and Syria, ISIS) elleni hadműveletekre.¹⁸ A kurd területeken az ISIS-nek jó néhány ezer tagját tartják fogságban, ráadásul számos harcosa még mindig szabadlábon van – mindez komoly biztonsági fenyegetést jelent. Az SDF és a kormány közötti ideai fegyveres összecsapások során viszont a felek között Törökország közvetített, amelynek eredményeként – végső soron a 2025-ös megállapodás felrúgásával – teljesen felszámolják az észak-szíriai autonómiát, amiben nagy szerepet játszott a belső dinamika: az, hogy a szunnita törzsek megvonták az SDF-től a támogatásukat. Így – Ankara érdekeinek megfelelően – egy centralizált Szíria jött létre.

Törökország ugyanakkor gazdasági lehetőségként is tekint az újjáépítésre. Ankara és Damaszkusz 2025 májusában hétmilliárd dollár értékben energiaügyi megállapodást kötött, amelynek értelmében elsősorban török vállalatok nyújtanak segítséget a szíriai elektromosenergia-ellátáshoz.¹⁹ Az ankarai kormány konnektivitási szempontból is számít a déli szomszédjára: 2025 végén bejelentette, hogy újjáépítik a hidzsazi vasútvonalat, amely az első világháború előestéjén is fontos szerepet töltött be, a jövőben pedig Szíria, Jordánia és Szaúd-Arábia között biztosítja majd az áru- és személyforgalmat. De Szíria a kelet-mediterráneumi medence és a még fel nem tárt ottani gázmezők szempontjából is jelentőséggel bír Törökország számára.

Ankara céljainak leginkább Izrael szabhat gátat, amelynek a törekvéseiről azt állítja, hogy azok Szíria destabilizálását célozzák. A török pozíciók azonban javultak, amióta Irán térségbeli hatalma meggyengült, és Katar mellett, amely – ahogy az már korábban szóba került – Ahmed as-Saráának és kormányának az egyik legfőbb anyagi támogatója, a többi GCC-állam szintén érdekeltté vált Szíria stabilitásában, s hajlandók Washingtonra is nyomást gyakorolni azért, hogy Trump csökkentse Izrael mozgásterét. A jelentős külső beavatkozás azonban többek között azért sem kedvező a szíriai átmenet szempontjából, mivel a

18 Charles Lister, „In Syria's Fragile Transition There's a Glimmer of a More Stable Middle East”, *Atlantic Council*, 2025. június 2., <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/ac-turkey-defense-journal/in-syrias-fragile-transition-theres-a-glimmer-of-a-more-stable-middle-east/>.

19 Cebe, „Turkey–Syria Relations”.

(polgár)háború elhúzódásában éppen a geopolitikai törésvonalak játszották a legnagyobb szerepet.

A geopolitikai rivalizálás kapcsán fontos Oroszországot is kiemelni. Lát-szólag Moszkva az Aszad-rezsim gyors bukásának a legfőbb vesztese, azonban a helyzet ennél jóval összetettebb. Az új szíriai vezetés és a Kreml kapcsolatainak a formálásában kulcsszerepet tölt be az elnök testvére, a jelenleg magas politikai rangot viselő (főtitkár) Maher as-Saráa,²⁰ aki hosszú éveken át Voronyezsben élt, ott szerzett orvosi diplomát, és orosz származású felesége van.²¹ Ahmed as-Saráa 2025. október 15-én látogatott Moszkvába, ahol jelezte, hogy a szíriai–oros viszonyt új alapokra szeretné helyezni. Az elnök testvére pedig már korábban, márciusban felvette a kapcsolatot az orosz miniszterelnök-helyetttel. Oroszország számára Szíria annak ellenére továbbra is fontos, hogy lefoglalja az ukrajnai háború, hiszen az ottani támaszpontjai nélkülözhetetlenek a száheli tevékenységéhez, és az sem elhanyagolható előny számára, hogy a közel-keleti országban tarthatja a csecsen és az észak-kaukázusi dzsihadistákat, akik komoly biztonsági fenyegetést jelentenének odahaza. Az új damaszkuszi vezetés szemszögéből pedig két fontos célja van az orosz kapcsolatok fenntartásának: egyrészt Moszkva a tartúsi kikötőn keresztül olajat és földgázt, valamint gabonát szállít, másrészt az oroszok dél-szíriai jelenléte Izrael szerepét ellensúlyozhatná.²² Oroszország jelentőségéről mindezekből kifolyólag nem szabad megfeledkezni.

A globális szereplők közül Kína még hezitál azzal kapcsolatban, hogy együttműködjön-e a Saráa-kormánnyal, ugyanis mintegy ötezer újgur harcos tartózkodik Szíriában, akik közül nagyjából 3500 az ottani 84. hadosztály tagja lett. Saráa elsősorban a nyugati országoktól várta a nemzetközi legitimációt és a szankciók feloldását, a Kínával való kapcsolatok nem tűntek számára elsődlegeseknek. Peking azonban a tétoválása ellenére nem élt a vétőjogával az ENSZ Biztonsági Tanácsának azon a novemberi ülésén, amelyen a szankciókat feloldották, csupán tartózkodott.²³

20 Nem keverendő össze Maher al-Aszaddal, Bassár al-Aszad testvérével, akinek a biztonsági szervek felügyeletében volt szerepe, és jelenleg a volt elnökkel együtt Moszkvában él.

21 „From Voronezh to the People’s Palace: Russia Media Reveal New Details about Maher al-Sharaa’s Life in Russia”, *The Syrian Observer*, 2025. április 10., <https://syrianobserver.com/syrian-actors/from-voronezh-to-the-peoples-palace-russian-media-reveal-new-details-about-maher-al-sharaas-life-in-russia.html>.

22 Kelly Kassis, „Russia’s Enduring Grip on Syria”, *RUSI*, 2025. november 11., <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russias-enduring-grip-syria>; Mohanad Hage Ali, „After Assad: Russia’s Role and Leverage in the Middle East”, *ISPI*, 2025. december 8., <https://www.ispionline.it/en/publication/after-assad-russias-role-and-leverage-in-the-middle-east-224080>.

23 Ranj Tofik, „Chinese–Syrian Relations during the Tenure of al-Sharaa”, *Times of Israel blog*, 2025. november 20., <https://blogs.timesofisrael.com/syrian-chinese-relations-during-the-tenure-of-al-sharaa/>.

Az Egyesült Államok számára nem kiemelkedő prioritás Szíria, ugyanakkor Trump és a szíriai különmegbízottja, Thomas Barrack jelentős erőfeszítéseket tett, hogy Törökország és Izrael bevonásával közvetítsen az ország kapcsán. Trump a Rijádban tartott májusi, mindössze 30 perces találkozót követően novemberben a Fehér Házban fogadta a szíriai elnököt, és beleegyezett a Caesar Act – a közel-keleti államot sújtó szankciók – 180 napos felfüggesztésébe. A teljes feloldásukhoz kongresszusi hozzájárulásra lenne szükség, de kétséges, hogy megkapnák-e. Washington fontos célja, hogy elkerülje Törökország és Izrael közvetlen konfliktusát, de az is jelentős szempontot jelent számára, hogy Saráa csatlakozott a terrorizmusellenes koalícióhoz.²⁴ Ennek két következménye van:

1. az Egyesült Államok legitim módon léphet fel az Iszlám Állam fegyvereseivel szemben Szíria területén,
2. Washington kvázi jóváhagyta, hogy a szíriai elnök beolvassza az SDF-et a hadseregbe.

Az Egyesült Államok 2025. december 13., azaz az Iszlám Állam által két amerikai katona és egy tolmács ellen Palmíra közelében elkövetett gyilkosság óta több összehangolt katonai támadást hajtott végre Szíria területén. Washington arra készül, hogy a még ott állomásozó ezer amerikai katonát is hamarosan kivonja, és alapvetően Ankarára, illetve a szíriai kormányra bízva a folyamatok menedzselését. A Fehér Ház számára fontos, hogy a kurdok fogságában lévő több ezer ISIS-harcos nehogy kiszabaduljon. Márpedig a Szíriai Demokratikus Erők és a hadsereg közti fegyveres összecsapások következtében több mint száz terroristának sikerült elmenekülnie. Washington ezért igyekszik fokozatosan átszállítani a külföldi harcosokat a jelenleg biztonságosabbnak tűnő Irakba.

Thomas Barrack szerint az SDF-et elsősorban az Iszlám Állam elleni harcok kapcsán hozták létre, így a mandátuma lényegében lejárt. Washington ezzel elsősorban Ankarára és Damaszkuszra bízva a kurdkérdés kezelését, és nem kívánja a védelmébe venni azt az SDF-et, amely oly sokat segített az ISIS elleni háborúban, és Észak-Szíriában számos nem kurd többségű területet is ellenőriz. Washington cserébe azt várja a szíriai vezetéstől, hogy folytassa Izraellel a tárgyalásokat, és csatlakozzon az Ábrahám-megállapodásokhoz, továbbá tegyen meg mindent az ISIS ellen, valamint ne biztosítson az Izrael-ellenes csoportok-

²⁴ Kheder Khaddour és Issam Kayssi, „The United States and the Emerging Security Order in Eastern Syria”, *Carnegie Endowment for International Peace*, 2025. december 9., <https://carnegieendowment.org/research/2025/12/the-united-states-and-the-emerging-security-order-in-eastern-syria?lang=en>.

nak hátszínját. A felsoroltakkal kapcsolatos egyeztetések Izrael és Szíria között jelenleg is tartanak.

KONKLÚZIÓ

Törökország és Izrael az a két regionális szereplő, amely meghatározza Szíria további sorsát. Ha a gázai kérdés rendeződik, akkor azzal a konfliktus lehetősége is csökken, ami kedvezhet a szíriai átmenetnek. Habár Washington nem szeretné lekötöni magát a közel-keleti országban, mégis folyamatosan az egyes szereplők közötti mediálásra kényszerül, hogy a jelentősebb konfliktusok elkerülhetőek legyenek. Oroszországnak ugyancsak lehet egyensúlyozó szerepe, azonban ahhoz az ukrainai háborúnak a Trump-féle béketervezet szerinti lezárására van szükség, amely szintén hatással lehet a geopolitikai rivalizálásra. Szíria a nagyhatalmi és a regionális konfliktusok egyfajta lenyomatának tűnik, amelyek nem kedvezőek az átmenet és a stabilitás szempontjából. Amiben Saráa kifejezetten sikeres volt, az a nemzetközi legitimitáció elérése:²⁵ az európai államok is sorra létesítették vele a kapcsolatokat, és oldották fel az ország ellen foganatosított szankciókat – ám ebben kevésbé a normatív szempontok, sokkal inkább azon érdekük vezérelte, hogy a szíriai menekülteket hazatelepíthessék.

Szíriában a legfőbb belső kihívás jelenleg az, hogy a centralizált államszerkezet keretében sikerül-e megtalálni azt az egyensúlyt, amely valamennyi etnikai és vallási csoportnak megfelelő. Jelenleg a drúzok, a kurdok és az aleviták szembeállnak a központi vezetés törekvéseivel, a vallási felekezetek közül pedig a keresztények számára tűnik a helyzet aggasztónak. Emellett azzal is tisztában kell lenni, hogy az alapvetően az elnököt támogató arab szunnita területekről is érkeznek kritikák az új kormányzattal kapcsolatban, ami további feszültségekhez, egyes esetekben akár erőszakos összecsapásokhoz is vezethet.

25 Özlem Tür, „Syrian Transition at Year One – A New Struggle for Syria”, *Global Academy*, 2025. december 8., https://www.globacademy.org/wp-content/uploads/2025/12/Ozlem-TUR_FINAL_6-ARALIK_SBS-Policy-Brief-8-08.12.2025.pdf.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**